
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СІМЕЙНОГО ВІДПОЧИНКУ З ДІТЬМИ У РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСАХ

Наталія Пангелова, Андрій Сем'яничук

Резюме. На основе анализа специальной научной литературы раскрываются характерные черты, социальные функции и содержание семейного туризма с детьми. Обобщен зарубежный опыт организации рекреационной деятельности детей и родителей в условиях рекреационно-туристических комплексов. Определены основные принципы досугового обслуживания курортов: индивидуальный подход, комплексность в организации рекреационных мероприятий, их систематичность, свобода выбора и добровольность участия, театрализация.

Ключевые слова: семейный отдых с детьми, зарубежный опыт, рекреационно-туристические комплексы.

Summary. On the basis of analysis of special scientific literature specific features, social functions and context of family tourism with children were outlined. Foreign experience of recreation activity organization under conditions of recreational-tourist complexes was generalized. The main principles of leisure service of resorts were determined: individual approach, integration in organization of recreational measures, their systematic character, freedom of choice and voluntary participation, theatre performing.

Keywords: family recreation, foreign experience, recreational-tourist complexes.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціально-економічні, політичні і культурні перетворення, що відбуваються в Україні останніми роками, вплинули на всі сфери народного господарства. Виразно відбуваються ці процеси й у сфері фізичної культури і спорту.

В сучасних умовах в Україні склалася критична ситуація зі станом здоров'я населення. У віковому цензі нижче за середній рівень здоров'я мають такі вікові групи громадян: 16–19 років – 61%; 20–29 років – 67,2 %; 30–39 років – 66 %; 40–49 років – 81,5 %; 50–59 років – 81%; 60 років і старші – 98,1% [4].

З огляду на це, активізація рекреаційно-оздоровчої діяльності населення є вкрай актуальною, оскільки регулярні заняття фізкультурно-оздоровчої спрямованості сприяють підвищенню рівня фізичної роботоздатності і фізичної підготовленості, збільшенню адаптаційних можливостей організму та зміцненню здоров'я [1].

У сфері фізичної рекреації та оздоровчої фізичної культури проведено значну кількість досліджень. Її теоретико-методичні засади визначено у працях провідних вчених: Г. Л. Апанасенка (1998), М. Г. Бердуса (2003), М. В. Дутчака (2009), Т. Ю. Круцевич (2013), Є. Н. Приступи (2010). Відбувається ефективно впровадження у практику інноваційних оздоровчих технологій відповідно до індивідуальних особливостей і мотивації людини [2, 6]. Питання наукового обґрунтування застосування нових видів рухової ак-

тивності та оцінки їх фізкультурно-оздоровчого потенціалу розглянуто дослідниками Н. О. Гоглюватою (2007), Є. С. Губаревою (2001), Л. Я. Іващенко (2008), О. Ю. Лядською (2011), Є. А. Репніковою (2003).

Технології проектування рекреаційно-оздоровчих занять знайшли своє практичне застосування у процесі фізичного виховання молодших школярів [9], практиці роботи літніх оздоровчих таборів із дітьми середнього шкільного віку [3], процесі позаурочної фізкультурно-оздоровчої та рекреаційної діяльності школярів старших класів [5], процесі рекреаційних занять осіб зрілого віку [8].

Водночас бракує досліджень, які стосуються організаційно-методичного забезпечення рекреаційної діяльності різних соціодемографічних груп в умовах рекреаційно-туристичних комплексів вразно. Особливо актуальною є розробка організаційно-методичних засад сімейного туризму, оскільки у період відпусток, канікул, тривалих свят саме цей вид відпочинку переважає серед населення. Вивчення зарубіжного досвіду організації активного родинного відпочинку в умовах рекреаційних закладів надасть можливість вдосконалити цей процес і у туристичних комплексах України.

Дослідження виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 роки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу і рекреації» (номер держреєстрації 0111U001735).

Мета дослідження – визначення сутності й особливостей організації сімейного відпочинку в умовах рекреаційно-туристичних комплексів у зарубіжних країнах.

Методи дослідження – аналіз, узагальнення і систематизація даних спеціальної науково-методичної літератури.

Результати дослідження та їх обговорення. Сімейний туризм – форма організації поїздок людей, пов'язаних родинними стосунками. Він поділяється на такі підвиди: туризм сімейний без дітей, туризм сімейний з дітьми, багатосімейний туризм [10].

Цей вид відпочинку сприяє згуртуванню членів сім'ї, допомагає відкривати щось нове одне в одному, налагодити контакт, глибше дізнатися про інтереси як дітей, так і батьків. Іншими словами, під час сімейного відпочинку всією родиною її члени мають можливість зробити для сімейного благополуччя все те, на що у звичайні будні не вистачає часу.

Сімейний туризм має свої особливості, зокрема органічне поєднання оздоровлення і виховання із залученням дітей до систематичних занять туризмом, фізкультурою, спортом. Завжди була потреба в організації такого відпочинку. Сім'я виступає важливою сферою різнобічного розвитку особистості, її матеріальних і духовних інтересів, активного використання вільного часу. У країнах зі сталим розвитком суспільство виявляє велику турботу про сім'ю і дітей. На це спрямовані подальший розвиток служби побуту, системи громадського харчування, створення широкої мережі дитячих та оздоровчих закладів, у тому числі і туристсько-рекреаційних. Нині все більше родин вважають за краще відпочивати саме в умовах курортних комплексів.

Сьогодні очевидними є виховні і моральні переваги сімейного туризму перед роздільним відпочинком дітей і батьків. Перш за все, він сприяє розвитку в сім'ях дружніх, партнерських відносин, формування у дітей працьовитості, самостійності, допитливості, зміцненню авторитету батьків. Під час сумісних поїздок, подорожей розширюється світогляд дітей. Відомо, що перші дитячі враження і спостереження є особливо міцними і стійкими. Вони залишаються на все життя, допомагають формувати характер, життєву позицію дитини. Сімейний туризм має відкривати нові світи, сприяти формуванню екологічної культури, любові до природи; враховувати вікові особливості, інтереси дітей і дорослих; позитивно трактувати роль родини у вихованні дітей, сприяти створенню взаємозв'язку і взаємовпливу дітей і дорослих.

Великим попитом у сімейних туристів користуються автотури, кінний і човниковий туризм, водні й автотранспортні подорожі, чартерні й круїзні перевезення, комбіновані подорожі.

Ринок сімейного туризму найбільш представлений у таких країнах, як Греція, Угорщина, Хорватія, Туреччина, Єгипет, Чорногорія, Болгарія, Іспанія.

Наприклад, впливове американське видання «The Forbes» опублікувало рейтинг найбільш популярних пляжних курортів у США і країнах Карибського басейну, призначених для сімейного відпочинку:

1. «Hilton Hawaiian Village Beach Resort» (Гавайські острови). Цей готель є дуже популярним для сімейного відпочинку. Поки батьки займаються серфінгом чи іншими водними розвагами, діти можуть перебувати в спеціальному клубі, де їх будуть навчати будувати замки з піску, плавати, грати у пляжний футбол тощо.

2. Мексиканський пляж «Club Med». Тут для дітей є «курортний» цирк і навіть спеціальний дитячий ресторан, де шеф-кухар спеціалізується винятково на кухні для дітей.

3. Пляж «Hotel Del Coronado» (Сан-Дієго, штат Каліфорнія, США). Готель, розташований на пляжі, приймав президентів і знаменитостей протягом багатьох років. Крім того, на території курорту знаходиться зоопарк, де діти залюбки проводять своє дозвілля.

4. «Los Suenos Marriott Beach» (Коста-Ріка). Курорт вражає не тільки своїми пляжами, але й 1100 акрами тропічних дощових лісів.

5. «The Winnetu» (штат Массачусетс, США). Тут немає суєти. Готель має стильні номери з кухнею і терасою. Діти можуть перебувати у тісному контакті з природою.

6. «Disney's» (штат Флорида, США) пропонує великий вибір спільної діяльності з дітьми. Тут всією сім'єю можна зайнятися серфінгом, вивчати астрономію, годувати домашніх тварин тощо.

7. «Half Moon, Montego Bay» (Ямайка). Тут, окрім пляжного відпочинку, пропонують заняття тенісом, волейболом, гольфом, верховою їздою. А також – різноманітні прогулянки.

Отже, при організації сімейного відпочинку у курортних комплексах головним завданням є організація дитячого дозвілля [7]. Для цього при туристичних комплексних і рекреаційних центрах створюються дитячі клуби (міні-клуби, юніор-клуби), які працюють з дітьми протягом дня. Їх метою є організація дозвілля дітей окремо від батьків. Зазвичай, дитячий клуб розташовується у приміщенні, обладнаному дитячими тренажерами, гральними пристроями, іншими технічними засобами. Для батьків найважливішими у роботі з дітьми є гарантія безпеки життя і здоров'я дитини, сприятлива психологічна атмосфера. Тому працівники дитячих клубів мають, як правило, педагогічну освіту та досвід роботи з дітьми. Організуючи активне дозвілля, необхідно зважати на рід-

ну мову дитини, її вікові особливості, кліматичну адаптацію, інші фізіологічні і психологічні чинники. Популярними в дитячих клубах є тематичні дні: День Нептуна, Сонячний день, День маленького мандрівника.

Висновки. Отже, досвід організації сімейного відпочинку з дітьми у зарубіжних країнах дозволяє зрозуміти специфіку використання дозвілля у рекреаційно-туристичних комплексах.

Серед основних принципів дозвіллевого обслуговування у туристичних комплексах можна на-

звати такі: індивідуальний підхід до кожної родини, комплексність в організації рекреаційних заходів, систематичність проведення дозвіллевих заходів та їхня цілеспрямованість, свобода вибору та добровільність участі, театралізація, синтез усіх видів мистецтв.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у визначенні організаційно-методичних засад рекреаційно-оздоровчих занять різних демографічних груп в умовах вітчизняних гірськолижних туристичних комплексів.

Література

1. Андреева О. В. Фізична рекреація різних груп населення: [монографія] / О. В. Андреева. – К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 280 с.
2. Безверхня Г. В. Фактори, що впливають на вибір дозвілля людини / Г. В. Безверхня // Спорт. вісн. Придніпров'я. – 2009. – № 2–3. – С. 6–10.
3. Гакман А. В. Організація рекреаційно-оздоровчої діяльності дітей 11–14 років в умовах дитячого табору відпочинку: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.12 / А. В. Гакман. – К., 2010. – 231 с.
4. Державний комітет статистики України 2010. – [Електронний ресурс] / Експрес-випуск. – 2010. – 15 січня. – № 9 // Веб-сайт Держкомстату України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
5. Ковальова Н. В. Технологія проектування позакласної роботи старшокласників з фізичного виховання: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.12 / Н. В. Ковальова. – К., 2012. – 184 с.
6. Круцевич Т. Ю. Історія розвитку фізичної рекреації: [навч. посібник] / Т. Ю. Круцевич, Н. Є. Пангелова, С. Б. Пангелов. – К.: Академвидав, 2013. – 159 с.
7. Пангелов Б. П. Спрямованість і зміст діяльності аніматорів у туристсько-рекреаційних комплексах / Б. П. Пангелов, С. Б. Пангелов // Спорт. вісн. Придніпров'я. – 2013. – № 2. – С. 184–187.
8. Пацалюк К. Г. Соціально-педагогічні умови рекреаційної діяльності фізкультурно-оздоровчих боулінг-клубів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 / К. Г. Пацалюк. – К., 2012. – 215 с.
9. Чернявський М. В. Рекреаційно-оздоровчі технології в процесі фізичного виховання молодших школярів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 / М. В. Чернявський. – К., 2011. – 196 с.
10. Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: [підручник] / Ф. Ф. Шандор, М. П. Кляп. – К.: Знання, 2013. – 334 с.

References

1. Andreieva O. V. Physical recreation of different population groups: [monograph] / O. V. Andreieva. – Kyiv.: «NVP Poligrafservis», Ltd, 2014. – 280 p.
2. Bezverkhnia G. V. Factors, influencing human choice of leisure / G. V. Bezverkhnia // Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. – 2009. – N 2–3. – P. 6–10.
3. Gakman A. V. Organization of recreation and health-related activity of children aged 11-14 years under conditions of children's recreation camp: dis. of Ph. D. in Physical Education and Sport: special. 24.00.12 / A. V. Gakman. – Kyiv, 2010. – 231 p.
4. State Statistics Service of Ukraine 2010. – [Electronic resource] / Express issue. – 2010. – January 15. – N 9 // Website of State Statistics Service of Ukraine. – Access mode: www.ukrstat.gov.ua.
5. Kovaliova N. V. Technology of designing out-of-school activities of seniors in physical education: dissertation of Ph. D. in Physical Education and Sport: special. 24.00.12 / N. V. Kovaliova. – Kyiv, 2012. – 184 p.
6. Krutsevych T. Y. History of physical recreation development: [teaching guide] / T. Y. Krutsevych, N. E. Pangelova, S. B. Pangelov. – Kyiv: Akademvydav, 2013. – 159 p.
7. Pangelov B. P. Orientation and content of animators' activity in recreation and tourist complexes / B. P. Pangelov, S. B. Pangelov // Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. – 2013. – N 2. – P. 184–187.
8. Patsaliuk K. G. Socio-pedagogical conditions of recreative activity of physical culture and health-related bowling clubs: dissertation of Ph. D. in Physical Education and Sport: speciality 24.00.02 / K. G. Patsaliuk. – Kyiv, 2012. – 215 p.
9. Cherniavskii M. V. Recreation and health-related technologies in the process of physical education of junior pupils: dissertation of Ph. D. in Physical Education and Sport: speciality 24.00.02 / M. V. Cherniavskii. – Kyiv, 2011. – 196 p.
10. Shandor F. F. Modern types of tourism: [textbook] / F. F. Shandor, M. P. Kliap. – Kyiv: Znannia, 2013. – 334 p.